

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi kuljetuspalveluiden kasvihuonekaasupäästöjen laskemiselle

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi kuljetuspalveluiden kasvihuonekaasupäästöjen laskemiselle (U 40/2023 vp): Asia on saapunut liikenne- ja viestintävaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- erityisasiantuntija Atte Riihelä, liikenne- ja viestintäministeriö
- erityisasiantuntija Heidi Auvinen, Liikenne- ja viestintävirasto
- johtaja Jonna Juslin, VR-Yhtymä Oy
- yhteiskuntasuhdepäällikkö Anna Sotaniemi, Finnair Oyj
- johtava asiantuntija Tiina Haapasalo, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- toimitusjohtaja Mika Mäkilä, Linja-autoliitto
- logistiikkajohtaja Pekka Aaltonen, Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry
- toiminnanjohtaja Marko Forsblom, Älykkään liikenteen verkosto - ITS Finland ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- työ- ja elinkeinoministeriö
- Keskuskauppakamari
- Suomen Varustamot ry

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Euroopan komissio antoi 11.7.2023 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi kuljetuspalveluiden kasvihuonekaasupäästöjen laskemiselle (COM (2023) 441 final, jäljempänä ”CountEmissions EU”).

Valiokunnan lausunto LiVL 11/2023 vp

CountEmissions EU –aloite pyrkii luomaan yhteisen viitekehyksen tavara- ja matkustajaliikenteen kasvihuonekaasupäästöjen laskentaa ja raportointia varten. Sillä tuetaan Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa (COM (2019) 640 final) sekä edistetään eurooppalaisen ilmastolain tavoitteiden saavuttamista. Aloite vastaa komission 9.12.2020 julkaiseman kestävää ja älykästä liikkuvuutta koskevan strategian (COM (2020) 789 final) toimentasuunnitelman toimea 33 ja muodostaa perustan kyseisen toimentasuunnitelman toimille 28 ja 34. Tavoitteena on, että läpinäkyvän tiedon avulla palveluntarjoajat voivat seurata ja vähentää päästöjään ja parantaa liikennepalvelujen tehokkuutta ja käyttäjät voivat valita kestävimmän vaihtoehdon.

Komission ehdottamalla asetuksella vahvistettaisiin yhtenäiset säännöt unionin alueella alkavien tai siellä päättyvien liikennepalvelujen kasvihuonekaasupäästöjen laskennalle ja raportoinnille. Asetusta sovellettaisiin henkilö- ja tavaraliikenteen kuljetuspalveluita tarjoaviin tahoihin silloin, kun ne raportoisivat eriteltyä tietoa kuljetuspalvelun kasvihuonekaasupäästöistä mille tahansa kolmannelle osapuolelle kaupallista tai sääntelyn tarkoitusta varten.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto kannattaa ehdotuksen tavoitteita yhdenmukaistaa kuljetuspalveluiden päästölaskentaa ja tiedon raportointia.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaan yrityksiin kohdistuvan sääntelyn on oltava selkeää, ennakoitavaa, oikeasuhtaista, kilpailuneutraalia, teknologianeutraalia ja innovaatiomyönteistä. Ehdotuksen jatkovalmistelussa onkin hyvä huomioida teknologia- ja käyttövoimaneutraaliuden periaatteet. Jatkovalmistelussa tulee huomioida kansalliset erityispiirteet eri kuljetusratkaisuissa.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että ehdotuksen mukaisesti päästölaskentamallin käyttöönotto säilyy toimijoille vapaaehtoisena. Ehdotuksen jatkovalmisteluissa tulee huomioida hallitusohjelman tavoitteet siitä, että hallitus sitoutuu vastaamaan päästövähennystavoitteisiin ja etenemään hiilineutraaliustavoitteeseen ja hiilinegatiivisuuteen siten, että se ei omilla päätöksillään tai politiikkatoimillaan nosta arjen kustannuksia tai heikennä elinkeinoelämän kilpailukykyä.

Valtioneuvosto korostaa, että ehdotuksen jatkovalmistelussa on varmistettava ehdotuksen yhteensopivuus ja johdonmukaisuus muun unionin lainsäädännön ja säädäntöehdotusten kanssa. Jatkovalmistelussa on myös kiinnitettävä huomiota jo kerättävän tiedon hyödyntämiseen hallinnollisen taakan vähentämiseksi.

Valtioneuvosto suhtautuu lähtökohtaisesti myönteisesti siihen, että komissio voi antaa tarkempia delegoituja säädöksiä ja täytäntöönpanosäädöksiä asetusehdotuksen mukaisesti. Valtioneuvosto kuitenkin katsoo, että komissiolle delegoiduilla säädöksillä siirrettävän toimivallan laajuutta ja asianmukaisuutta tulee vielä arvioida huolellisesti jatkovalmistelun aikana.

Valtioneuvosto katsoo, että asetusehdotuksen jatkovalmistelussa tulisi huomioida uusien päästöjen seurantaa edistävien innovaatioiden ja ratkaisujen kehittäminen ja uudet liiketoimintamahdollisuudet. Lisäksi jatkovalmistelussa olisi hyvä arvioida standardien velvoittavuuden vaikutuksia.

Valiokunnan lausunto LiVL 11/2023 vp

Valtioneuvosto katsoo, että asetuksen toimeenpanoon liittyvien viranomaistehtävien järjestämisessä tulee huolehtia kansallisesta liikkumavarasta.

Neuvotteluiden aikana olisi hyvä selvittää miten asetuksen velvoitteiden noudattamisen viranomaisvalvonta tulisi toteuttaa.

Valtioneuvosto painottaa ensisijaisena keinona rahoituksen toteuttamisessa uudelleen kohdenuksia EU:n monivuotisen rahoituskehityksen puitteissa. Kansallisesta resursoinnista linjataan normaaliin tapaan talousarviota ja julkisen talouden suunnitelmaa koskevissa menettelyissä.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

(1) Valiokunta pitää hyvänä, että eri liikennemuotojen kuljetuspalvelujen kasvihuonepäästöille luodaan täsmällisiä ja vertailukelpoisia laskentaperusteita sekä raportointikäytäntöjä. Valiokunta pitää tärkeänä, että laskentamalleilla tuotetut tiedot vastaavat mahdollisimman luotettavasti kuljetusten todellisia päästöjä.

(2) Saadun selvityksen mukaan ympäristöön liittyvä vastuullisuus on kuljetuspalveluiden alalla selkeä kehitystrendi, jota päästölaskentaa koskeva sääntelyehdotus voi osaltaan olla tukemassa ja edistämässä. Tietojen vertailukelpoisuuden myötä on mahdollista, että päästötiedoista muodostuu entistä merkittävämpi tekijä päätöksenteossa ja samalla keskeinen kuljetusalan kilpailukykytekijä. Asiantuntija-arvioiden mukaan yhtenäisen ja läpinäkyvän päästölaskennan kehittäminen voi lisätä päästötietojen merkitystä muun muassa kuljetuksia kilpailutettaessa ja edistää siten vähäpäästöisen liikenteen yleistymistä. Samalla päästötiedot voivat mahdollistaa kuljetusyrityksille aiempaa paremmin niiden palvelujen kehittämisen ja päästövähennyksiä koskevien toimenpiteiden toteuttamisen.

(3) Asiantuntijakuulemisissa on tuotu esille, että ehdotuksen jatkovalmistelussa tulee huomioida Suomen erityispiirteet sekä teknologia- ja käyttövoimaneutraalisuuden periaatteet. Valiokunta pitää sääntelyn vaikuttavuuden kannalta keskeisenä koko toimintaketjun valvontaprosessien riittävyyttä ja toimivien kannusteiden luomista.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Liikenne- ja viestintävaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan edellä esitetyin painotuksin.

Valiokunnan lausunto LiVL 11/2023 vp

Helsingissä 5.10.2023

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Jouni Ovaska kesk
varapuheenjohtaja Timo Furuholm vas
jäsen Marko Asell sd
jäsen Seppo Eskelinen sd
jäsen Atte Harjanne vihr
jäsen Petri Huru ps
jäsen Aleksi Jäntti kok
jäsen Terhi Koulumies kok
jäsen Sheikki Laakso ps
jäsen Mats Löfström r
jäsen Anna-Kristiina Mikkonen sd
jäsen Jani Mäkelä ps
jäsen Anne Rintamäki ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Juha Perttula